

Smlouva o tichém společenství, pojmenované a nepojmenované smlouvy

Podle ust. § 263 odst. 2 obch. zák. se smluvní strany nemohou odchýlit od základních ustanovení v třetí části obchodního zákoníku. Kogentní povahu mají proto definiční ustanovení, kterými jsou uvozeny jednotlivé smluvní typy a které vymezují smluvním stranám jednoznačně základní znaky charakterizující konstrukci daného smluvního typu. Účelem základních ustanovení není omezit smluvní svobodu stran, ale určit jim zcela přesně hranice daného smluvního typu, v jehož rámci potom mohou využít dalších dispozitivních ustanovení. Je tedy vždy záležitostí smluvních stran a jejich konkrétních potřeb, zda si zvolí konstrukci typové smlouvy s jejími přesně stanovenými základními prvky nebo zda půjdou cestou smlouvy nepojmenované, protože je pro ně typová smlouva příliš svazující. Od základních ustanovení, která definují daný smluvní typ, se tudíž odchýlit nelze. Pokud by smluvní strany nerespektovaly základní ustanovení, neuzavřely by smlouvu náležející pod zákonem upravený smluvní typ, ale podle toho, jaká byla jejich vůle, není vyloučeno, že uzavřely nepojmenovanou smlouvu. Při tichém společenství podnikatelská aktivita, rozhodování o běžných záležitostech i strategických směrech podnikání náležejí podnikateli, který též nese vůči třetím osobám veškerou odpovědnost, pokud by nesplnil svoje povinnosti. Tichý společník chrání svou investici kontrolou podnikatelské činnosti podnikatele, do jeho podnikání však zasahovat nemůže.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 1733/2010, ze dne 23.8.2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce J. D., zastoupeného JUDr. J.N., advokátem se sídlem v J.H., proti žalovanému Ing. V. P., o splnění povinností, vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. 4 C 191/2008, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. září 2009, č.j. 22 Co 1796/2009-127, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 16. dubna 2009 , č. j. 4 C 191/2008-98, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se výkonu veškeré své podnikatelské činnosti spočívající v provozování Kulturního centra J. O., v nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí na LV č. 4016 pro obec J. H., k.ú. O., jako parcela č. st. 588 s objektem občanské vybavenosti č.p. 104 o výměře 1779 m², bez souhlasu žalobce, předat žalobci veškeré účetní doklady ohledně provozování podniku Kulturního centra J.O. , zejména peněžní deník (2007, 2008), pokladní knihu (2007, 2008), příjmové a výdajové doklady (2007, 2008), vyúčtování jednotlivých akcí v roce 2007, 2008 včetně přehledů prodaných vstupenek na jednotlivé akce a plesy a tržeb na nich, výsledky inventarizace za roky 2007, 2008, zpřístupnit žalobci veškeré prostory objektu Kulturního centra J.O., v nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí na LV Č. 4016 pro obec J. H., k.ú. O., jako parcela č. st. 588 s objektem občanské vybavenosti č.p. 104 o výměře 1779 m², a za tímto účelem mu předat veškeré existující klíče umožňující přístup do tohoto objektu, vše do tří dnů od právní moci rozsudku, a rozhodl a náhradě nákladů řízení.

Vyšel ze zjištění, že původní vlastník kulturního domu J. tento objekt prodával prostřednictvím realitní kanceláře v Táboře. Dům byl nejprve prodáván asi za částku 7.100.000,- Kč. S ohledem na to, že se dům za tuto částku nepodařilo prodat, byla cena snížena až na částku 5.500.000,- Kč. Ani za

tuto kupní cenu objekt nebyl prodán a smlouva uzavřená s realitní kanceláří v Táboře skončila. Následně byl tento kulturní dům prodáván realitní kanceláří Ekonom servis Jindřichův Hradec. Tato kancelář měla s vlastníkem domu uzavřenu smlouvu, dle níž objekt prodávali za minimální cenu 6.000.000,- Kč. Objekt byl prodán za tuto cenu žalovanému, který si zajistil úvěr. V této době byli žalobce se žalovaným domluveni na spolupráci. V případě uzavření smlouvy o společnosti s ručením omezeným by žalovaný nezískal úvěr, proto účastníci prozatím uzavřeli smlouvu o tichém společenství. Spolupráce účastníků skončila na jaře 2008, kdy žalovaný vyměnil klíče od objektu a znemožnil tak žalobci přístup do něj. Nadále objekt provozoval sám žalovaný. Žalobce se proto obrací na soud s nároky citovanými ve výroku tohoto rozhodnutí s odvoláním na smlouvu o tichém společenství uzavřenou mezi účastníky.

Podle základního ustanovení (§ 673 obch. zák.) se smlouvou o tichém společenství zavazuje tichý společník poskytnout podnikateli určitý vklad a tímto vkladem se podílet na podnikání podnikatele a podnikatel se zavazuje tichému společníkovi k placení části čistého zisku vyplývající z podílu tichého společníka na výsledku podnikání. Vycházejí z tohoto vymezení smlouvy o tichém společenství, dospěl soud prvního stupně k závěru, že se účast tichého společníka na podnikání podnikatele v zásadě vyčerpává jen poskytnutím vkladu. Tichý společník nemá právo přímo se účastnit podnikání podnikatele, jemuž poskytl vklad pro podnikání. Nemůže tedy ani rozhodovat o konkrétních obchodních případech podnikatele. Práva a povinnosti vůči třetím osobám z podnikání vznikají pouze podnikateli, tichý společník ručí za závazky podnikatele, pouze jestliže je jeho jméno obsaženo ve firmě podnikatele nebo pokud tichý společník osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, prohlásí, že oba podnikají společně.

Soud prvního stupně zjistil, že v předmětné smlouvě o tichém společenství je dohodnuto kromě jiného, že se podnikatel zavazuje vykonávat veškerou svoji podnikatelskou činnost jen se souhlasem tichého společníka, že podnikatel nesmí bez předchozího písemného souhlasu tichého společníka změnit svoji zakladatelskou listinu, změnit, zastavit, rozšířit nebo omezit podnikatelskou činnost - provoz kulturního zařízení, zúčastnit se na obchodech mimo předmět podnikání, prodat či pronajmout podnik nebo jeho část, převzít či zajistit závazky třetích osob, uzavírat smlouvy o tichém společenství či sdružení s jinými subjekty, uzavírat jakékoli obchody, kromě omezeného pronájmu a vlastního provozu kulturního zařízení, provádět jakékoli platby bez předchozího souhlasu tichého společníka. Smlouva o tichém společenství zakazuje žalovanému jako podnikateli činit jednotlivé úkony v podnikání bez souhlasu žalobce jako tichého společníka. S odvoláním na obsah základního ustanovení smlouvy o tichém společenství vyslovil soud prvního stupně právní závěr, že předmětná smlouva je zcela v rozporu se smyslem a významem smlouvy o tichém společenství. Smyslem předmětné smlouvy je, aby si žalobce právě zajistil stejnou fyzickou účast na podnikání jako žalovaný, aby fakticky podnikali účastníci oba. Těmto závěrům odpovídá i tvrzení samotného žalobce, výpověď svědka Ing. H. a ujednání v předmětné smlouvě. Žalobce totiž tvrdil, že tuto smlouvu uzavřeli proto, že pokud by přímo uzavřeli smlouvu o společnosti s ručením omezeným, žalovaný by nedostal úvěr, svědek Ing. H. uvedl, že smlouva o tichém společenství byla prozatímní, do založení společnosti s ručením omezeným a samotná smlouva o tichém společenství pak byla uzavřena na dobu určitou, do založení společnosti s ručením omezeným.

Podle § 263 odst. 2) obch. zák. se strany nemohou odchýlit od základních ustanovení v této části a od ustanovení, která předepisují povinnou písemnou formu právního úkonu. Předmětná smlouva se zcela odchýlila od základního ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. a je v rozporu se základními pojmovými znaky smlouvy o tichém společenství. Dle § 39 obč. zák., neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přiči dobrým mravům. Předmětná smlouva o tichém společenství byla uzavřena v rozporu s ustanovením § 263 odst. 2 obch. zák., strany se v ní odchýlily od základního ustanovení § 763 odst. 1 ObchZ, ač jim to § 263 odst. 2 obch. zák. zakazuje. Smlouva o tichém společenství uzavřená mezi účastníky dne 21. 6.2007 je proto

podle názoru soudu prvního stupně absolutně neplatná.

Dále se soud prvního stupně zabýval i předmětem vkladu, kterým mělo být know-how poskytnuté žalobcem. Dle § 674 obch. zák., předmětem vkladu může být určitá peněžní částka, určitá věc nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání. Tichý společník je povinen předmět vkladu předat podnikateli nebo umožnit mu jeho využití při podnikání v době smluvené, jinak bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy. Nestanoví-li se smlouvou jinak, stává se podnikatel převzetím věci, s výjimkou nemovitých věcí, jejím vlastníkem. Je-li předmětem vkladu nemovitá věc, je podnikatel oprávněn k jejímu užívání po dobu trvání smlouvy. Je-li předmětem vkladu právo a smlouva nestanoví něco jiného, je podnikatel oprávněn po dobu trvání smlouvy k jeho výkonu. Smlouva o tichém společenství musí obsahovat podstatné náležitosti a to kromě jiného i popis předmětu vkladu a jeho ocenění.

Předmět vkladu žalobce do podnikání žalovaného je know-how provozu. Zákon připouští, že předmětem vkladu může být i tato jiná majetková hodnota. Ovšem i v tom případě musí být tato jiná majetková hodnota přesně specifikována, aby každé třetí osobě bylo na základě smlouvy zcela jasné, co konkrétně tichý společník do podnikání vložil. Tak tomu v dané věci není. Ze smlouvy nevyplývá, jaké konkrétní know-how provozu žalobce do podnikání žalovaného vložil, jakou jinou majetkovou hodnotu umožnil žalovanému využívat při podnikání. Žalovaný tvrdí, že žalobce mu dosud vklad uvedený ve smlouvě o tichém společenství neposkytl. V případě, že by se žalovaný domáhal plnění povinností ze smlouvy, konkrétně tohoto vkladu, například soudně, musel by být neúspěšný, neboť ze smlouvy nevyplývá, jakého konkrétního vkladu by se měl domáhat. Toto know-how nebylo a nemohlo být ani oceněno, ač ve smlouvě je uvedena hodnota 2.300.000,- Kč. Svědek Ing. B. H., autor smlouvy, vysvětlil, že know-how žalobce neoceňoval, částka 2.300.000,- Kč je tam proto, že podíly účastníků měly být stejné a žalovaný zastavil pro banku svůj majetek v hodnotě 2.300.000,- Kč. Žalobce sice předložil znalecký posudek o hodnotě tohoto knowhow provozu ovšem z něho je patrné, že žalobce až znalci specifikoval, v čem konkrétně know-how provozu spočívá a znalec na základě tohoto upřesnění znalecký posudek vypracoval. Předmětné know-how spočívalo v získání informací o možnosti koupě objektu a zařízení toho, že tento objekt byl ve skutečnosti pořízen za částku 6.000.000,- Kč, nikoli za částku odpovídající věcné hodnotě stavby ve výši přesahující 30.000.000,- Kč, zajištění stavebních a technických úprav objektu včetně jejich projektů, obstarání dodavatelů a dokončení prací v termínu potřebném k provozování klubu, pořízených za velice příznivou cenu 650.000,- Kč, obstarání a odborný nákup hudebních aparatur a efektů, vše pořízeno za příznivou cenu 550.000,- Kč, díky rozsáhlým kontaktům navýšení počtu kulturněspolečenských akcí o 50%, zajištění provozu a organizace plesů a kulturních akcí včetně potřebných ekonomických kalkulací, zajištění a obstarávání nákupu zboží potřebného k provozu podniku, zejména nealkoholických nápojů a piva se slevou oproti standartu v průměru 3%, zajištění personálního obsazení potřebného k provozu podniku, propagační a reklamní činnost. Žalobce takto ostatně své know-how upřesnil i před soudem, ve smlouvě však předmět vkladu takto označen není. Proto předmětný znalecký posudek je v tomto řízení bezvýznamný.

Ve smlouvě o tichém společenství uzavřené mezi účastníky dne 21. 6. 2007 chybí přesné označení vkladu, chybí tedy podstatná náležitost smlouvy o tichém společenství. Smlouva o tichém společenství musí být pod sankcí neplatnosti uzavřena písemně a musí v ní být specifikován vklad tichého společníka. Předmětná smlouva je i zde v rozporu se základním ustanovením § 673 odst. 1 obch. zák., a je proto dle § 39 obč. zák. neplatná.

Soud prvního stupně dále zjišťoval, zda vůle účastníků nesměřovala k uzavření nepojmenované smlouvy. Dle § 269 odst. 2 obch. zák., účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není upravena jako typ smlouvy. Jestliže však účastníci dostatečně neurčí předmět svých závazků, smlouva uzavřena není. Vůle účastníků směřovala podle zjištění soudu prvního stupně k uzavření smlouvy o tichém společenství a nikoli k uzavření smlouvy, která není upravena jako typ smlouvy v

obchodním zákoníku. Autor smlouvy Ing. H. potvrdil, že vypracoval smlouvu o tichém společenství. Samotná smlouva obsahuje ujednání o tom, že tichý společník se zavazuje poskytnout podnikateli vklad, a tím zajistit podnikání podnikatele. Tichý společník se bude účastnit na zisku a ztrátě v rozsahu 50%. To jsou pojmové znaky smlouvy o tichém společenství. Další ujednání smlouvy se však dostala do rozporu s těmito znaky (podnikatel nesmí podnikat bez souhlasu tichého společníka apod.). Dle názoru soudu nelze smlouvy uzavřené jako typ smlouvy upravený v zákoně hodnotit jako smlouvy nepojmenované, jestliže účastníci měli vůli tuto smlouvu uzavřít, ale ve skutečnosti se odchýlili od základního ustanovení předmětného typu smlouvy. Soud prvního stupně proto uzavřel, že smlouva o tichém společenství uzavřená mezi účastníky dne 21. 6. 2007 je absolutně neplatná a žalobě nevyhověl.

Rozhodnutí soudu prvního stupně napadl žalobce odvoláním. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 24. září 2009, č. j. 22 Co 1796/2009-127, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.). Odvolací soud vyslovil závěr, že soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav a ze zjištěného skutkového stavu vyvodil správný právní závěr o absolutní neplatnosti smlouvy o tichém společenství uzavřené mezi žalobcem a žalovaným dne 21.6.2007, a to podle ust. § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem. Pokud předmětná smlouva o tichém společenství stanovila, že podnikatel (žalovaný) se zavazuje vykonávat veškerou svoji podnikatelskou činnost se souhlasem tichého společníka, že nesmí bez předchozího písemného souhlasu tichého společníka změnit svoji zakladatelskou listinu, změnit, zastavit, rozšířit nebo omezit podnikatelskou činnost - provoz kulturního zařízení, zúčastnit se na obchodech mimo předmět podnikání, prodat či pronajmout podnik nebo jeho část, převzít či zajistit závazky třetích osob, uzavírat smlouvy o tichém společenství či sdružení s jinými subjekty, uzavírat jakékoli obchody, kromě omezeného pronájmu a vlastního provozu kulturního zařízení, provádět jakékoli platby bez předchozího souhlasu tichého společníka, tak i podle názoru odvolacího soudu se tím strany smlouvy odchýlily od základního ustanovení o smlouvě o tichém společenství, tedy ust. § 673 odst. 1 obch. zák., ač je to ustanovením § 263 odst. 2 obchodního zákoníku (po novele zák. č. [370/2000](#) Sb.) zakázáno. I podle názoru odvolacího soudu nelze v projednávané věci účastníky zcela jednoznačně dohodnutý typ smlouvy - smlouvu o tichém společenství - považovat za smlouvu nepojmenovanou ve smyslu ust. § 269 odst. 2 obch. zák., či smlouvu smíšenou (smlouvu o tichém společenství s prvky smlouvy o sdružení). Na rozdíl od okresního soudu se však odvolací soud nedomnívá, že v účastníky uzavřené smlouvě o tichém společenství chybí přesné označení vkladu za situace, kdy je zde uvedeno, že vklad je tvořen věcným plněním při zahájení podnikání a jde o know-how provozu. Takové ujednání o vkladu tichého společníka je podle názoru odvolacího soudu určité, když je po jazykové stránce srozumitelné a jeho věcný obsah je jednoznačný. Není proto podle ust. § 37 odst. 1 obč. zák. neplatné a z tohoto důvodu proto není neplatná dle ust. § 39 obč. zákoníku pro rozpor se základním ustanovením smlouvy o tichém společenství (§ 673 odst. 1 obch. zákoníku) ani smlouva o tichém společenství. Ze shora uvedených důvodů odvolací soud, byť s částečně jiným právním názorem, napadený rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., protože rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam a odvolací soud řešil právní otázky uvedené v tomto sporu v rozporu hmotným právem. Důvodnost dovolání spatřuje v nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.).

Za zásadní považuje dovolatel především zodpovězení dále uvedených otázek, které doposud nebyly judikaturou řešeny, ale přitom mají z hlediska mezí svobody jednání účastníků, zásadní význam.

Dovolatel se především domnívá, že závěry soudu prvního stupně i soudu odvolacího o absolutní neplatnosti smlouvy o tichém společenství, kterou žalobce se žalovaným uzavřel, nemá oporu v žádném právním předpise. V ust. § 263 odst. 1 obch. zák. je zakotveno, že strany se mohou odchýlit

od zákonné úpravy, či vyloučit její jednotlivá ustanovení s výjimkou zde taxativně uvedených případů. Tato úprava, co se smlouvy o tichém společenství týče, resp. zákaz odchýlit se od právní normy, se vztahuje toliko na ust. § 673 odst. 2 obch. zák. (požadavek písemné formy), ust. § 678 upravující práva a povinnosti z podnikání a ručení tichého společníka a ust. § 679, které upravuje zánik účasti tichého společníka na podnikání. Podle názoru dovolatele smlouva vyhovuje všem citovaným kogentním ustanovením obchodního zákoníku.

Dále upozorňuje dovolatel na to, že soudy obou stupňů nerespektovaly zásadu smluvní svobody jako základní zásadu obchodního práva. Podle jeho názoru podnikateli nemůže být zakázáno, aby poskytl svému tichému společníkovi více oprávnění, než kolik jich má podle zákona. Stranám smlouvy ponechává obchodní zákoník rozsáhlou smluvní volnost, do níž však soudy neoprávněně zasáhly. Prvky smlouvy o spolupráci, které předmětná smlouva o tichém společenství obsahuje, nemohou mít vliv na její platnost. Odchýlení se smlouvy od právní úpravy je možné, dovolené a platné. Vyhovuje-li smíšená či nepojmenovaná smlouva zákonným požadavkům, je platná.

V závěru dovolání formuluje dovolatel otázky, které je podle jeho názoru třeba odpovědět v dovolacím řízení: jeho první otázka zní, zda se účastník smlouvy může v rámci smluvní volnosti zavázat i k plnění nad rámec zákonné úpravy, tedy k plnění většího rozsahu, které zákon nevyžaduje, ale ani nezakazuje. Druhou otázkou je, zda takové odchýlení způsobuje absolutní neplatnost právního úkonu.

Vzhledem k tomu, že podle názoru dovolatele soudy nižších stupňů posoudily věc pozitivisticky a formalisticky, tudíž vadně, navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

K dovolání žalobce podal vyjádření žalovaný. Zdůrazňuje v něm, že se plně ztotožňuje s rozhodnutím soudu prvního stupně i s pravomocným rozsudkem odvolacího soudu. Oba soudy podle jeho názoru objektivně zhodnotily předložené listinné důkazy a nepotvrdily neopodstatněné a protizákonné požadavky žalobce, které byly v zásadním rozporu s některými ustanoveními obchodního a občanského zákoníku. Smluvní formulace oprávnění tichého společníka se zásadním způsobem snaží dle libovůle žalobce značně omezit nebo i zakázat podnikání podnikatele, což je v zásadním rozporu s článkem 26, bod 1 Listiny základních (lidských) práva svobod. Dále žalovaný upozorňuje na následující skutečnosti:

1. v § 241b odst. 3 o. s. ř. je stanoveno, že dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, může být o tyto náležitosti doplněno jen po dobu trvání lhůty k dovolání. Dovolání žalobce k Nejvyššímu soudu z 16.11.2009, které si žalobce sepsal sám bez advokáta, což § 241 odst. 4 o. s. ř. nepřipouí, tyto základní náležitosti, stanovené § 241 a odst. 1 o. s. ř. neobsahovalo. Dovolatel tedy nesplnil podmínku přípustnosti dovolání, když toto v souladu s poučením odvolacího soudu podal podle § 237 odst. 1 písmo c) o. s. ř., přičemž však ve svém podání nikterak nezdůvodnil, v jaké skutečnosti spatřoval věc po právní stránce zásadního významu, a nenabízel tak dovolacímu soudu žádnou otázku, kterou by se mohl zabývat a o které by měl rozhodnout.

2. Dále dovolání žalobce z 16.11.2009 nesplňovalo náležitosti, stanovené v § 241a odst. 1 o. s. ř., dle kterého v dovolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů se toto rozhodnutí napadá, popřípadě které důkazy by měly být provedeny k prokázání důvodů dovolání a čeho se dovolatel domáhá. Dovolání žalobce bylo příliš obecné, nešlo z něj jednoznačně určit, proti čemu, z jakých důvodů a v jakém rozsahu se dovolatel dovolával. Vzhledem k tomu nelze ani dovolání projednat před dovolacím soudem. Rozsudek Krajského soudu v Č. Budějovicích č.j. 22 Co 1796/2009-127 nabyl právní moci dne 29. 10. 2009, tzn., že podle § 241b, odst. 3 OSŘ mohlo být dovolání doplněno nejpozději do 29. 12. 2009. Avšak právní zástupce žalobce doplňuje toto dovolání až dne 16. 3. 2010, tj. s cca tříměsíčním zpožděním což je nepřipustné.

3. V podání z 16.3. 2010 je uvedeno, že právní zástupce k č.j. 4 C 191/2008-167 byl ustanoven usnesením Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 12.2.2010 (tj. cca 3,5 měsíce poté, co rozsudek nabyl právní moci), tzn., že dovolatel nebyl v době, kdy mohl podat prostřednictvím svého právního zástupce dovolání (tj. do 29.12.2009) zastoupen právním zástupcem. Tomu nasvědčuje i žalobcovo dovolání k Nejvyššímu soudu ČR, jím podané dne 16.11.2009, jež je napsáno, podepsáno a podáno žalobcem. Není v něm žádná zmínka o zastoupení advokátem nebo jinou osobou a ani o tom, že toto dovolání bylo sepsáno odbornou osobou dle § 241 odst. 4 o. s. ř.

Z výše uvedených důvodů podle žalovaného jednoznačně vyplývá, že dovolání žalobce k Nejvyššímu soudu z 16.11.2009 a jeho doplnění z 16.3.2010 jsou absolutně neplatná pro nesplnění základních požadavků, stanovených § 241 a § 241a o. s. ř.

Protože dovolání žalobce nespňuje požadavky zákona (viz výše), nemá podle žalovaného význam detailně rozebírat jednotlivá tvrzení v pozdě podaném dovolání žalobce z 16.3.2010. Žalovaný dále ve svém vyjádření poukazuje na některé rysy osobnosti žalobce, jeho způsob života i trestnou činnost spáchanou v podniku žalovaného. Uvádí též další skutečnosti k vkladu know-how. K argumentaci dovolatele upozorňuje na to, že smluvní ustanovení uvedená ve smlouvě o tichém společenství jej jako podnikatele v jeho podnikání omezovala, popř. mu určité podnikání zakazovala, a opětovně poukazuje na rozpor s Listinou základních práv a svobod.

Žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR dovolání odmítl a potvrdil pravomocný rozsudek odvolacího soudu.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen "Nejvyšší soud") jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. (tj. dne 16.11.2009, napadené rozhodnutí č. l. 127 bylo dovolateli doručeno dne 29.10.2009, dovolateli byl usnesením ze dne 12. 2. 2010, č. j. 4 C 191/2008-167, ustanoven zástupce JUDr. Josef Nováček, advokát, který ve lhůtě ve smyslu § 241b odst. 3 o. s. ř. dne 18.3.2010 doplnil dovolání žalobce), zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Podle ustanovení § 236 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jde-li o rozsudek, jímž byl odvolacím soudem potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, přichází v úvahu přípustnost dovolání jen podle ustanovení § 237 odst. 1 písmo c) o. s. ř., pokud dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která odvolacími soudy nebo dovolacím soudem je rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Předpokladem přípustnosti dovolání tedy je, že nešlo jen o takovou otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení založen. Zásadní právní význam pak má rozsudek odvolacího soudu zejména tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu).

Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaných ustanovení spjata se závěrem o zásadním právním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních (ať již v rovině procesní nebo z oblasti hmotného práva), jiné otázky (zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění) přípustnost dovolání nezakládají. Způsobitým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je tak zásadně důvod podle § 241a odst. 2 písmo b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním

posouzení věci.

Nesprávným právním posouzením věci ve smyslu § 241a odst. 2 písmo b) o. s. ř. je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně vyložil.

Nesprávným právním posouzením věci je způsobitým dovolacím důvodem jen tehdy, jestliže právě na něm napadené rozhodnutí spočívá, jinými slovy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Jelikož ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem, jsou pro úsudek, zda rozhodnutí odvolacího má po právní stránce zásadní význam či nikoli, relevantní jen otázky (z těch, na kterých napadené rozhodnutí spočívá), jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl, resp. jejichž řešení v dovolání zpochybnil. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Přípustnost dovolání pak není založena pouhým tvrzením dovolatele, že rozhodnutí odvolacího soudu zásadní význam po právní stránce má, nýbrž až kladným závěrem dovolacího soudu, že tomu tak vskutku je.

V projednávané věci otevřel dovolatel pro dovolací přezkum dvě otázky zásadního právního významu, o nichž se domnívá, že se při jejich řešení dopustily soudy nižších stupňů nesprávného právního posouzení věci. První z těchto otázek směřuje k problému rozsahu smluvní svobody při uzavírání smluvy o tichém společenství a formulování práv a povinností smluvních stran, druhá z nich se zabývá následky překročení hranic smluvní svobody.

Pokud jde o první otázku, je základem pro odpověď na ni posouzení závaznosti základních ustanovení, kterými obchodní zákoník charakterizuje jednotlivé smluvní typy v druhé hlavě své třetí části. Z tohoto posouzení potom vyplyne i přípustnost či nepřípustnost překročení rámce zákonné úpravy.

Hned na počátku právního rozboru zmíněných problémů je nutno konstatovat, že se dovolatel mylí, pokud se domnívá, že kogentní charakter má pouze ust. § 673 odst. 2 obch. zák. Podle ust. § 263 odst. 2 obch. zák. se smluvní strany nemohou odchýlit od základních ustanovení v třetí části obchodního zákoníku. Kogentní povahu mají proto definiční ustanovení, kterými jsou uvozeny jednotlivé smluvní typy a které vymezují smluvním stranám jednoznačně základní znaky charakterizující konstrukci daného smluvního typu. Účelem základních ustanovení není omezit smluvní svobodu stran, ale určit jim zcela přesně hranice daného smluvního typu, v jehož rámci potom mohou využít dalších dispozitivních ustanovení. Je tedy vždy záležitostí smluvních stran a jejich konkrétních potřeb, zda si zvolí konstrukci typové smlouvy s jejími přesně stanovenými základními prvky nebo zda půjdou cestou smlouvy nepojmenované, protože je pro ně typová smlouva příliš svazující. Od základních ustanovení, která definují daný smluvní typ, se tudíž odchýlit nelze. Pokud by smluvní strany nerespektovaly základní ustanovení, neuzavřely by smlouvu náležející pod zákonem upravený smluvní typ, ale podle toho, jaká byla jejich vůle, není vyloučeno, že uzavřely nepojmenovanou smlouvu.

V posuzovaném případě zkoumal soud prvního stupně zcela správně vůli smluvních stran a zjistil, že směřovala jednoznačně k uzavření smlouvy o tichém společenství. Potom správně vyjádřil názor, že sice byly dodrženy znaky tohoto smluvního typu, ale smluvní určení práv a povinností obou smluvních stran bylo s kogentně vymezenými prvky smlouvy o tichém společenství v rozporu. V daném smluvním typu se tichý společník účastní na podnikání podnikatele pouze svým majetkovým vkladem, za jehož využití se podnikatel zavazuje poskytnout tichému společníkovi podíl na zisku,

tichý společník se naopak zavazuje, že kromě poskytnutí vkladu se bude podílet i na ztrátě, jestliže podnikání podnikatele nepřinese zisk, ale ztrátu. Na rozdíl od úvěrové smlouvy je tedy vztah obou smluvních stran dynamický, tichý společník nemá předem zajištěn přínos ze své investice do podnikání podnikatele, nýbrž jeho zisk, popř. ztráta, jsou závislé na výsledcích podnikání. Základní ustanovení chápe tichého společníka jako investora kapitálu, neboť podstatou smluvního typu je poskytnutí vkladu podnikateli a podílení se tímto vkladem na podnikání. Zákon tedy nevyžaduje ani nepředpokládá, že se tichý společník bude podnikání přímo účastnit, nýbrž omezuje jeho účast na poskytnutí vkladu. Na toto základní ustanovení potom navazují ustanovení dispozitivní povahy, která řeší vlastnický vztah k předmětu vkladu (§ 674 obch. zák.) a oprávnění tichého společníka nahlížet do dokladů podnikatele (§ 675 obch. zák.). I když by se od těchto ustanovení mohly smluvní strany odchýlit a určit si např. širší právo kontroly činnosti podnikatele, nelze tuto dispozici vykládat tak, jak je obsaženo ve smlouvě, kterou uzavřel žalovaný s dovolatelem. Podnikatelská aktivita, rozhodování o běžných záležitostech i strategických směrech podnikání náleží podnikateli, který též nese vůči třetím osobám veškerou odpovědnost, pokud by nesplnil svoje povinnosti. Tichý společník chrání svou investici kontrolou podnikatelské činnosti podnikatele, do jeho podnikání však zasahovat nemůže, tím méně způsobem, který si sjednaly smluvní strany v daném sporu. Právní závěry obou soudů nižších stupňů jsou tedy správné. Pokud dovolatel označuje tyto závěry za formalistické, je nutno znovu zdůraznit, že nejde o to, že by toto stanovisko zakazovalo smluvním stranám zformulovat si obsah smlouvy podle své vůle. Soudy pouze vyjádřily, že smluvní strany nerespektovaly hranice daného smluvního typu. Pokud smluvní strany chtěly vnést do svého vztahu prvky společného podnikání, resp. spolupráce při podnikání a společného rozhodování o podnikatelských aktivitách, měly zvolit nepojmenovanou smlouvu, v níž by mohly požadavky na svoji vzájemnou součinnost plně rozvinout. K první otázce dovolatele tedy uzavírá Nejvyšší soud, že kogentní ustanovení charakterizující základní rysy typových smluv překročit nelze a rovněž odchylky od dispozitivních ustanovení daného smluvního typu se musí pohybovat v rámci daných definičních prvků příslušného smluvního typu.

Ke druhé otázce, která směřuje k určení důsledků překročení rámce smluvní svobody, vychází Nejvyšší soud z ust. § 269 odst. 1 obch. zák. a upozorňuje na to, že výklad tohoto ustanovení musí pamatovat na dvě základní situace:

1) smluvní strany dodržely podstatné rysy pojmenované smlouvy určené základním ustanovením. Uzavřely potom příslušnou pojmenovanou smlouvu a jejich právní vztah se mimo smlouvu řídí zákonnými ustanoveními, která náležejí tomuto smluvnímu typu.

2) Smluvní strany podstatné rysy smluvního typu nedodržely - v tomto případě nebyla uzavřena smlouva daného typu, ale podle toho, jaká byla vůle smluvních stran, mohla být uzavřena smlouva nepojmenovaná. Nepojmenovaná smlouva by se však mohla řídit pouze obecnými pravidly o obchodních závazcích obsaženými v první hlavě třetí části obchodního zákoníku, nikoli smluvním typem, který je dané nepojmenované smlouvě nejbližší (§ 269 odst. 1 obch. zák.).

V posuzovaném případě došlo k situaci odlišné od těchto krajních poloh - smluvní strany dodržely znaky smlouvy o tichém společenství a též jejich vůle směřovala k tomuto smluvnímu typu. Při formulaci svých práv a povinností však smluvní strany překročily rámeček dispozitivních ustanovení náležejících ke smlouvě o tichém společenství a vytvořily tak situaci, kdy vlastní obsah smlouvy byl v rozporu s prvky charakterizujícími v kogentním ustanovení daný smluvní typ. V tomto případě nemohly soudy vyložit vzniklou situaci jinak než jako rozpor s normou kogentního charakteru, který způsobuje absolutní neplatnost smlouvy (§ 39 obč. zák.). Soudy tím opět nijak nebrání smluvní autonomii stran, jen vyjadřují skutečnost, že v daném případě jsou ve vzájemném rozporu znaky smluvního typu a konkrétní ujednání o právech a povinnostech smluvních stran. Pokud by strany svou smlouvu formulovaly jako nepojmenovanou a dodržely zákonný požadavek dostatečného určení předmětu svých závazků (§ 269 odst. 2 obch. zák.), nebyl by - alespoň pokud jde o obsah smlouvy -

důvod k posuzování smlouvy jako absolutně neplatné. Ani zde se tedy soudy nižších stupňů nedopustily žádného pochybení.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací proto shledal, že rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně bylo věcně správné a dovolání žalovaného proto ve smyslu ust. § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)